

**O‘ZBEK TILI VA INGLIZ TILIDAGI IBORALARNING
O‘XSHASH VA FARQLI JIHATLARI**

Savranboyeva Shaxriniso Xosilboy qizi

*Samarqand viloyati chet tillar instituti filologiya va
tillarni o‘qitish: ingliz tili 1-kurs talabasi*

Annotasiya: *Iboralar har bir tilda xalqning tafakkur tarzi va madaniyatini aks ettiruvchi boylik hisoblanadi. O‘zbek va ingliz tillaridagi iboralarning qiyosiy tahlili, ular o‘xshash va farqli jihatlarini tahlil qilish orqali ikkala tilni chuqurroq o‘rganishga yordam beradi. O‘zbek tili va ingliz tili dunyoning ikki turli til oilalariga mansub bo‘lib, ularning frazeologiyasi, ya‘ni iboralari, o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Iboralar har ikkala tilda xalqning madaniyati, tarixi va dunyoqarashini aks ettiradi. Ushbu maqolada ikki tilning iboralari o‘xshashlik va farqli jihatlarini misollar va tarjimalar bilan ko‘rib chiqila Keling, ularning qo‘llanilishidagi o‘xshash va farqli jihatlarini batafsil ko‘rib chiqamiz.*

Kalit so‘zlar: *frazeologiya, iboralar, tahlil, farqlar, o‘xshashliklar.*

Abstract: *Idioms are a wealth that reflects the way of thinking and culture of the people in every language. A comparative analysis of phrases in Uzbek and English helps to study both languages in depth by analyzing their similarities and differences. The Uzbek language and the English language belong to two different language families of the world, and their phraseology, that is, expressions, have their own characteristics. Idioms reflect the culture, history and outlook of the people in both languages. This article examines the similarities and differences between the expressions of the two languages with examples and translations. Let's take a closer look at the similarities and differences in their usage.*

Key words: *phraseology, expressions, analysis, differences, similarities.*

Iboralarni o‘rganish, ya‘ni tilshunoslikda biror tilning iboraviy tuzilmalari, frazeologik birliklari va ularning ishlatilishidagi farqlar va o‘xshashliklarni o‘rganish — tilni chuqurroq tushunish va tilga oid muammolarni hal qilishda katta foyda keltiradi. Bu jarayonning bir nechta muhim foydalari mavjud. Iboralarni o‘rganish, tilning mukammal va boy tuzilishini tushunishga yordam beradi. Iboralar o‘xshash va farqli jihatlarini o‘rganish nafaqat tilshunoslik sohasida, balki tarjima, adabiyot, madaniyatshunoslik va kommunikatsiya sohalarida ham katta ahamiyatga ega. Bu bilimlar, tilni chuqurroq o‘rganish, muloqotda aniqlik yaratish va madaniyatlar o‘rtasida ko‘prik qurish imkonini beradi.

Iboralarning o‘xshash jihatlarini

1. Mazmuniy o‘xshashlik

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

O'zbek va ingliz tillarida ayrim iboralar mazmun jihatidan o'xshash. Bu holat universal insoniy tajriba va qadriyatlar bilan bog'liq. Misollar:

"Yomg'irdan qochib, do'lga yo'liqmoq" – Out of the frying pan into the fire
Tarjimasi: Bir muammodan qochib, yanada yomonroq vaziyatga tushib qolish.

"Ikki qo'lni bir boqsada bo'lsin" – Two heads are better than one
Tarjimasi: Hamkorlikda ishlash samaraliroq.

2. Tasviriylilikning o'xshashligi

Har ikki tilda obrazli ifodalar keng tarqalgan bo'lib, ular jonli va qiziqarli ma'nolarni ifodalaydi.

Misollar:

"Oltin qoidalar" – Golden rules

Tarjimasi: Muhim va asosi bo'lgan qoidalar.

"Ko'kdan kelgan bo'lib qolmoq" – To come out of the blue

Tarjimasi: Kutulmaganda, to'satdan sodir bo'lish.

Iboralarning farqli jihatlari

1. Struktura va tuzilma

Ingliz tilida iboralar ko'pincha qisqa, birikmalardan tashkil topgan bo'lsa, o'zbek tilidagi iboralar ko'proq so'z boyligiga ega va bir nechta so'zlardan iborat bo'lishi mumkin. Misollar:

Inglizcha: Break the ice – Muzni eritmoq (ya'ni suhbatni boshlash).

O'zbekcha: "Musht o'rniga qo'l" – Kelishmovchilikni tinch yo'l bilan hal qilish.

2. Madaniy o'ziga xoslik

Har bir tilda xalqning madaniyati, urf-odatlar va hayot tarziga oid iboralar mavjud. Misollar: O'zbekcha: "Toqqa chiqmagan tog'a bo'lmas" – Tajriba orttirish kerak.

Inglizcha: A rolling stone gathers no moss – Harakat qiladigan odam muvaffaqiyatga erishadi.

O'zbekcha: "Ko'zdan uzoq bo'lsa, ko'ngildan ham uzoq" – Uzoqlashgan odamni unutish.

Inglizcha: Out of sight, out of mind – Ko'rinmaydigan narsani unutish oson.

3. Qo'llanilish sohalari

Ingliz tilida iboralar odatda biznes, texnologiya va zamonaviy hayot bilan bog'liq bo'lsa, o'zbek tilidagi iboralar ko'pincha dehqonchilik va ijtimoiy munosabatlarni aks ettiradi. Misollar:

Inglizcha: Burn the midnight oil – Kechasi bilan ishlash.

O'zbekcha: "Harakatda barakat" – Mehnat qilgan kishiga omad kulib boqadi.

O'xshashlik va farqlarning sabablarini tahlil qilish

1. Til oilasi va rivojlanish tarixi:

O'zbek tili turkiy tillar oilasiga, ingliz tili esa german tillariga mansub bo'lib, bu ularning strukturasi va fonetik farqlarga sabab bo'ladi.

2. Madaniy ta'sir:

Ingliz tilidagi iboralarda zamonaviy texnologiyalar, ilmiy yangiliklar ko'proq aks etsa, o'zbek tilida qadimiy madaniy elementlar saqlanib qolgan.

Iboralarni o'rganishda foydali strategiyalar

1. Kontekst orqali o'rganish: Har bir iborani ma'lum bir kontekstda o'rganish uning ma'nosini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

2. Iboralarni qiyosiy tahlil qilish: O'zbek va ingliz tillaridagi o'xshash iboralarni taqqoslash orqali tilga oid umumiyliklarni topish osonlashadi.

3. Tarjima amaliyoti: Iboralarni tarjima qilish va ularning ekvivalentlarini topish tilni rivojlantiradi.

Xulosa qiladigan bo'lsam, o'zbek va ingliz tillaridagi iboralarning qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, har ikki tilning o'xshash jihatlari ko'proq insoniy tajriba bilan bog'liq. Farqli jihatlari esa madaniy va tarixiy omillar ta'sirida shakllangan. Iboralarni o'rganish, tarjima qilish va amalda qo'llash har ikkala tilni chuqurroq bilishga yordam beradi. O'zbek va ingliz tillaridagi iboralar o'z madaniyati va til xususiyatlarini aks ettiradi. Ularning o'xshash va farqli jihatlari o'rganish nafaqat tilshunoslik uchun, balki boshqa madaniyatlarni tushunishda ham muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbek tilining izohli lug'ati, Toshkent: "O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi" nashriyoti, 2006.

2. Hornby A.S., Oxford Advanced Learner's Dictionary, Oxford University Press, 2023.

3. Muminov N. va boshqalar, O'zbek tilida frazeologik birliklar va ularning o'ziga xosligi, Toshkent: Fan, 2015.

4. Seidl J., McMordie W., *English Idioms and How to Use Them*, Oxford University Press, 2010.

5. Internet manbalari: Cambridge Dictionary (<https://dictionary.cambridge.org>), Merriam-Webster (<https://www.merriam-webster.com>).

